

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Афармленне Уладзімір Гундар

Прыісці да свабоды веры

Грамдова

Шаноўнае спадарства! Вы троемаце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага святара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кнігі пэўна часам з’яўляліся на старонках мясцовай газеты “Інтэгрес” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і прыхільнікі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік тэкстаў, аб напісанае настаяцелем баранавіцкага прыходу св. Мятоды Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надкаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі святар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасці рэлігіі, нясутнасці веры ў Бога і навуку, пераканаўча даказваў, што большыя вучоныя ў аграмаднай большасці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сённяшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці” – гэта першы вопыт псіхалогічнага абагульнення рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і святары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылваючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасць уніяцкага святара, які ў сваіх разважаннях пра Бога і існасць спалучае рэлігію і палітыку, псіхалогію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтам смела казаць. Але на такі крок сёння здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Пераследаванія на радзіме ардын-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Хараство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа галерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134
III	
ЭКЗІСТЭНЦЫЯ Выхавання	137
III.1. Успенне	138
III.2. Акмеалагічная персанажытыя узросці	142
III.3. Тэапсіхалагічны аспект прафесійнасці	150
III.4. Сямейная трапеза экумены	153
III.5. Прафесія	156
III.6. Прафесійны іпец	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	181
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці дзіцяці	188
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічныя раз’ясканні	192
III.16. Педагагічныя прычынны асаблівасці свабоды	196
IV	
ПСІХАПАГІЧНАЯ ПРОПАГАНДЗІ	203
IV.1. Псіхалагічны сэнс Евангелля	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хан будучы ўсе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Цуд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выпнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багацце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Кр’яжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

П.Э1. Вавілонская вежа тэлерачаіснасці

Держава могучая, духом сильна,
Достаточно хлеба и злата,
Правителем мудрым свободна страна
Людьми и делами богата.
С границ отдалённых к нам враг не придёт,
Кочевник косматый не страшен,
И жизнь, как спокойная речка течёт
В краю замечательном нашем.
Прекрасным цветком распустился дворец,
Что строит народ кропотливо,
Чуть выше – и в небо упрётся венец,
Богам и соседям на удивление.
Раскинулись вкруг города и сады,
Селенья и тунные пашни,
И к счастью пути чётко ясно видны
С высот Вавилонской той башни.

С. Езерский

Вавілонская вежа – гэта сучасная віртуальная тэлерачаіснасць, расказаная праз вядомы анекдот, персанаж якога тэрмінолагі паказалі межавіта ў тую Беларусь, што на тэлеэкране. Сапраўды, адзін з усіх мастацтваў важнейшым для нас яўляецца кіно (В.І. Ленін). Гэта асабліва датычыцца таго абыяцеля, які трыма пераклочае ўсе чатыры каналы палітычнай валідузні і эрамічнай мільгатні ў пошуку эстэтычнага ўражання ад вымадкавага словаздарэння. Так, чарговая слэнгавая амбіцыя кіраўніка “Мы сделали эту страну” па выпадковасці як на базіснай заканамернасці ў той жа дзень была падмацавана амерыканскай кіналентай “Насельніцтва 436”, рэтранслятаршчыкі якой на тэлеканале “Intex”, мусіць, да канца яшчэ не ўявілі дыскурсіўных наступстваў сваёй творчай працы.

Фабула карціны змяшчае ў сабе жыццё і смерць горада, насельніцтва якога штучна ўтрымліваецца ў межах лічбы “436” як паказчыка “стабільности и процветания”. Кожны новы вяхар горада выпрабавваецца яго ўрадам на наяўнасць

“ліхаманкі”, гэта значыць іншадумства. Дыягностыка «хваробы» высвечвае індывідуальныя хібы чалавека, жадаючага заставацца саматоесным, валодаць асабістымі думкамі і пачуццямі, не падпадаючы пад чужое ярмо. Кожны такі “ліхаманкавы” метадычна праходзіў рэлігійна-ідэалагічную апрацоўку. Той, хто паддаваўся лячэнню, уваходзіў у адзначаную лічбу замест, па-нашаму кажучы, “отморозка”, хварэючага на спрэчныя думкі і сардэчныя пачуцці, таму патрабуючага калектыўнага ўмяшальніцтва, аж да фізічнага знішчэння.

Удзячнае насельніцтва-436 натхнёна ўсхваляла бога за тое, што даў гораду мудрых правіцеляў і сытае жыццё. Толькі дробязь назаляла рахманай плыні жыцця – душэўны непакой у выглядзе снабчанняў і слэнгавых агаворак. Зразумеўшы, што гэта тая цана, якую плоцяць людзі за знешні дабрабыт, герой кіналенты паспрабаваў вывесці з цывілізацыі смерці каханую жанчыну і яе дачку. Тая ж, тэрмінова замбіраваная электрашокатэрапіяй, ветліва-раўнадушна прывітала ўцекача: “Как жалко, что ты не был на обеде”. Сытны абед і каровае відовішча – вось маўклівы дабрабыт рэспублікі-мро. Урэшце фільм заканчваецца трагічна: герой разам з дзіцем гіне ад прадстаўнікоў мроепарадку. Такім чынам, аўтар ілюструе вызначэнне асабістай вартасці ў смяротнай наваце сектанцкага змроку. Як тут не ўзгадаць першасвадзінскае пра роцтва: “Кожны, забіваючы вас, будзе думаць, што чым самым ён служыць Богу” [Ян 16:2].

Сёння пад жупелам “стабільнага працэсавання” пакутлівае сэрца беларуса, як націгнутая струна, пужліва рэагуе на праявы псіхічнай рэальнасці, у тым ліку ўласныя агаворкі. Апошнія кутнімі імнем псіхааналізу З. Фройда служаць праявай выцягнення, такога ахоўнага механізму ўтрымання непрыемных думак і нежадных прадчуванняў па-за сферай свядомасці, які маскіруе жадаемае пад рэчаіснае. Але ўсцяснае не ніколі не бывае поўным, таму вельмі часта стрыманыя пабудованні прабіваюцца на паверхню ў выглядзе ўласных інверсій (іроній, падтэкстаў) альбо незнарочыстых агаворак, як ужо непасрэднай індэксацыі рэчаіснасці. Напрыклад, той адмысловы тэлевізійны дзень быў ўзбагачаны яшчэ адным перлам з вуснаў дыктаршы навінаў на Першым нацыянальным. Замест выразу “внешнеполитическая стра-

тегия государства” яна падсвядома спрабавала: “внешнеполитическая трагедия государства”. Такім чынам агаворка трагікамічна адлюстравала новы тымніча-палітычны “принцип мудрецов”, індукаваны А. Лукашэнкам.

Спантанныя агаворкі і акральныя траекцыі – традыцыйная спадчына дыктату. Псіхааналіз маскіруе іх адносна небяспечных для чалавека псіхалогіях, якія штучна маскіруюцца пад грамадскія і рэлігійныя абавязнасці. Так, патрыятычныя прымхі нават “Белорусы – самая мудрая нация” бяспрэчна валіфікуюцца псіхааналізам як праекцыя падсвядомага тавінаўтварага ранжыравання (построения) іншых, не паддаючыхся апрацоўцы “немудрёности”, нацый. Паводле гэтага метадычна дакуклівы лозунг “Мой город – моя любовь” і ўспрымаецца як прымітыўная сублимацыя лібіда (узнясенне палавога імпульсу) да правінцыйнага матыву комплексу непаўнаўнаватасці: як няма ў каго загахацца, дык мусіш любіць хаця б тыя ж Баранавічы.

Рызыкучы трапіць пад выкрывальныя рэплікі патрыётаў, псіхааналіз выяўляе наступны самаахоўны механізм – рацыяналізацыю, якая дазваляе падсвядома выпрацоўваць самаапраўдальнае тлумачэнне, пад якім схаваны рэальныя матывы дзеянняў. Напрыклад, калі не ладзіцца сацыяльна-эканамічнае жыццё дзяржавы, знаходзіцца рацыянальнае апраўданне ў словах: “Посмотрите, что делается на Украине”. Відавочна, што такая рацыяналізацыя, небяспечная пыхлівасцю і злараднасцю, выяўляе падсвядомую непрымальнасць менталітэту народа, годнага жаданнем “Людзьмі звацца” (Я. Купала). Урэшце непрымальныя пошасці заўзятых зларадцы сублиміруюцца ў палітычную дзейнасць як кампенсаванне духоўнага недахопу. А. Адлер лічыў, што матывам такіх паводзін часта з’яўляецца намаганне пераадолець дзіцячае пачуццё непаўнаўнаватасці, якое вынікае з імкнення да перавагі і ўлады. Незаконназачаты сын служанкі-пакаёўкі і яе гаспадара, Адольф Гітлер спрычыніўся законнаму нараджэнню праз іх шлюб, які адбыўся адразу ж пасля смерці першай жонкі яго бацькі, гэра Шыкльгрубера. Аб чым марылі палюбоўнікі ў пералюбным запале побач са смяротным ложкам, можна толькі здагадавацца. Але відавочным наступствам іх гвалтоўнага жадання хутчэйшай смерці жонкі і гаспадыні

з'явілася некрафілія (любоў да смерці) Гітлера, аб якой разважае ў сваім навуковым трактате псіхааналітык Э. Фром.

Іншы навукоўца, К. Юнг, лічыў, што ў падсвядомасці ўтрымліваюцца не толькі прытоеныя думкі і пачуцці асобнага чалавека. Існуе таксама калектыўная падсвядомасць, альбо архетыпы, – сховішча вобразаў, што даходзяць з мінулых часоў як агульны досвед продкаў. Ён сцвярджае, што архетыпы дазваляюць зразумець, чаму для развіцця культуры зыходнымі з'яўляюцца духоўныя чыннікі і чаму розныя народы непазбежна мінаюць міфы і штучныя вобразы, падобныя да “белого царя” альбо “бацькі”, “Невидимого града Китежа” альбо “Вавилонской башни коммунизма”. Сімвалы, прыдбаныя ў лічбах, артэфактах і шэдэўрах мастацтва, нясуць у сабе псіхалагічную інфармацыю аб нас саміх як падчладных міфатворчасці, у тым ліку віртуальнай тэлерачаінасці. Каб мінуць міфы і агаворкі ва ўласным жыцці, кожная асоба робіць рашучы выбар паміж “сделанной им страной” дзеля “Собственного имени” [Быцц 11, 4] і “Богам сотворенным народам, які ў свой час праславіць Яго Імя” [Пс 86, 9].

